

BARTÓK BÉLA SZOBRÁNÁL

„Exegi monumentum aere perennius” — Ércnél maradandóbb emléket állítottam magamnak! — Így mondta ezt évezredekkel ezelőtt a római költő, és ez Bartók nagyságának is megváltoztathatatlan mércéjévé vált. A nagy magyar mester XX. század egyik legnagyobb úttörő zsenije életművével valóban ércnél maradandóbb emléket állított magának! Életműve, mely ma már teljes egészében előttünk áll, a halálát követő esztendőök során az egész emberiség közkincsévé vált, minden magát művelt zenésznek valló egyén, sőt mindazok, akik szeretik a komolyzenét, szeretik a haladó, fejlődő, modern, korszerű művészeteket, Bartók alkotásaiban meg tudják érteni és megérezni azt az alkotó hevületet, meg nem alkuvó kérlelhetetlenséget, mellyel művészi hitvallását élete minden mozzanatában, alkotómunkájának minden rezdülésében, remekműveinek minden ütemében legnagyobb következetességgel megvalósította.

Egy művész igazán akkor válik nagygyá, ha azonosulni tud korának és alkotóterületének problematikájával, Bartók művészete abban az időszakban sarjadt ki a magyar talajból, amikor a Liszt utáni időszak németes komolyzenei gyakorlata elnyeléssel fenyegette a magyar zenei alkotóművészetet. Bartók igen helyesen látta meg Lisztben azokat az előremutató stílusjegyeket, melyek tovább fejleszthetők voltak és amelyek saját egyéni stílusának kialakításához hozzájárultak. Általában az alkotóművészetek fejlődésére jellemző egy olyan folyamat, amely részben magába szívja tudatosan az elődök pozitív eredményeit, részben pedig spontán alkotó ihletének erejével teremti meg azokat az új elemeket, melyek művészetének egyéni, jellegzetes vonásait adják, és amelyek ebből az újból adódó problematika megoldására kényszerítik és saját egyéni stílusát kialakítják. A másik jellemzője Bartók alkotói szemléletének a „magyar” népdalról vallott Liszt-féle felfogás helytelenségének felismerése. Ez is egyik belső kényszerítő tényezője volt annak, hogy a századforduló kezdő éveiben Bartók a magyar falu felé fordult és a parasztság dallamkincsét rendszeresen gyűjteni kezdte, majd ezeknek a törvényszerűségeit elemezve gyűjtött anyagot rendszerezte és ezen az úton olvasztotta be saját stílusába azokat az alakulatokat, amelyek számára szükségesek és amelyek alkalmasak arra, hogy egy magyar zenei stílusnak európai színvonalú elemei legyenek.

A Bartók-stílus kialakulásának vizsgálatában nem mellőzhetjük annak a megemlékését sem, amit maga Bartók is többször hangoztatott: Richard Strauss Zarathustrájának és Heldenlebenjének meghallgatása milyen nagy hatással volt harmonikus gondolkodásának kialakításában. Ezekből az elemekből, hozzávetve Bartók hatalmas barokk kultúráját, alakult ki az Ő jellegzetes hangja, amely a Cantata Profana szövegében így nyer megfogalmazást: Az öreg apó 9 szép szál fia — „nem iszik pohárból, csak tiszta forrásból.” A mester 25 éve halott. Ez a 25 esztendő bebizonyította életművének időálló maradandóságát. Szerte a világon mindenütt játszások alkotásait, ünneplik 25 éves jubileumát. Önkéntelenül felmerül bennünk egy kérdés: vajon szűkebb hazája, Magyarország megtesz-e és megtett-e mindent nagy fia életművének minél szélesebb körökben való terjesztéséért és ismertté tételéért. Sajnos, még mindig nagyon sokan vannak, akik elutasítják maguktól a Bartók-műveket, a Bartók-stílust. Ennek oka nemcsak a zenei közízlés bizonyos fogyatékoságaiban keresendő, hanem részben a zenekedvelők táborának konzervativizmusa is oka annak, hogy ami nem barokk, bécsi klasszikus vagy romantikus, azt élvezhetetlennek tartják. Pedig hol vagyunk ma, a mai avantgard zenei irányok útvesztőjében a szolid Bartók-stílustól. Vagy még mindig abban a ferde hiedelemben élünk, hogy a magyar nóta, a városi polgárság magyar nótája a maga bárgyú szentimentaliz-

musával és primitív szövegével az igazi magyar zene és ami nem ebből táplálkozik, az nem magyar? Nem különös-e, hogy még mindig sokan vannak, akiknek a számára a parasztdalok (magyar, székely, csángó gyűjtésű dallamok) idegenek és nem tudnak lelkükhöz férközni? Pedig az óvodában parasztdalokat énekelnek a kicsinyek, az általános iskolában parasztdalokat tanulnak, miért következnek a serdülőkör után ebben az egészséges dallamvilágban egy ilyen tragikus törés?

Itt valamit kellene tenni, meg kellene keresni azt a szálát, ami a kispolgári szentimentális, romantikus világhoz köt. Ezt a szálát el kell tépni.

Szeretnünk kell Bartókot, az embert, az alkotót, a muzsikáját, mert ő a miénk, magyar hazája történetének legváltásosabb időszakának volt a dalnoka. A legvajú-dóbb korszakban alkotott, és ez a vajúdás, ez a *Sturm und Drang* igen markáns jellemzője korának és stílusának. A fasizmus rémuralma elől, melyet előszóval is mindig bátran elítélt, idegenbe távozott, idegenben halt meg. A nagy távolság, melyben tőlünk nyugszik, nem választja el hazájától, sőt szűkebb hazájától, az Alföldtől sem, hiszen Szeged körzetében született. Ezért is számunkra, szegediek számára kell hogy megemlékezés és az ünnepség otthonosabb, meghittebb legyen mint bárhol, széles e világon.

A mellszobor itt áll a szegedi Dóm tér Nemzeti Panteonjában, nemzeti nagyjaink között. Innen őrködik, figyelmeztet mindannyiunkat, hogy a szellemi kincsek, a szellemi értékek — szellemi értékeink — egy kis nemzetet is nagyvá tudnak tenni, és hogy kis nemzetek is megajándékozhatják az emberiséget szellemi óriásokkal.

VASZY VIKTOR

HÍREK

Szeptember 16-án taggyűlést tartott a Magyar Írók Szövetsége Dél-magyarországi Csoportja. Az ülésen megjelent Fábrián Zoltán, az írószövetség titkára és Funk Miklós, az írószövetség fő-előadója is. Jelen volt Papp Gyula, a városi tanács vb-elnökhelyettese és Forgó Pál, a megyei pártbizottság osztályvezető-helyettese. Mocsár Gábor titkár elemezte a csoport elmúlt négyesztendői munkáját. A vitában felszó-láltak: Polner Zoltán, Andrassy Lajos, Bárdos Pál, Papp Gyula, Forgó Pál és Havasi Zoltán. Ezt követően az író-csoport tagjai megválasztották új titkárukat, Simai Mihály költő személyé-ben.

*

Tavasszal az árvízveszély miatt maradt el Tóth Béla József Attila-díjas író tervezett szerzői estje, amelyet most, szeptember 28-án este nagy sikerrel rendeztek meg a Bartók Béla Művelődési Központban. Az estet Fazekas István vezette be, Tóth Bélával írótársa, Mocsár Gábor beszélgetett. Közreműködtek Bányörggyi Károly és Kovács János, a Szegedi Nemzeti Színház művészei.

*

Mocsár Gábor József Attila-díjas írónk Fekete csónak című regénye Ivan Szalimon fordításában megjelent a moszkvai Progress Kiadónál. A könyvhöz, amely 75 ezer példányban jelent meg, A. Turkov írt bevezető tanulmányt.

*

Október 7—8-án Nyíregyházán rendezte meg a TIT Szabolcs-Szatmár megyei szervezete a vidéki folyóiratok szerkesztőinek tanácskozását. Lapunk képviselőjében Havasi Zoltán, Mocsár Gábor és Annus József vett részt a tápaszlatatcserén.

*

Szerkesztőségünk vendége volt október 12-én Kovács Vilmos, kárpát-ukrajnai magyar költő.

SZERKESZTŐI ÜZENET

Nem közölhető írást küldtek: E. K. Budapest, P. Á. Debrecen, S. I. Csongrád, Z. L. Karcag, I. S. Erdőkertes, L. Gy. Budapest, R. G. Budapest, B. I. Budapest, Sz. L. Alberttelep, F. Cs. Miskolc, B. J. Budapest, P. K. Bihar-keresztes, D. I. Barcs, P. L. Budapest.